

Cena prenumeraty:
w ŁODZI:
Kwartalnie Mk. 14.40
Miesięczn. 4.80
Za roznoszenie
70 fen. miesięcznie.
Przez pocztową:
Kwartalnie Mk. 19.50
Miesięczn. 6.50

Kalendarzyk:
Wł. 9.IX Sergjusza.
Śr. 10.IX imienia N. M. P.
Czw. 11.IX Prota i Jacka.
Piąt. 12.IX Gwidona.

Redakcja
w Łodzi
Al. Kościuszki 41.
TELEFON 28.

ROZWOJ

dzisnik polityczny, społeczny i literacki.

Wtorek, dnia 9 września 1919 roku.

Z Warszawy i z biur ogłosz. warsz. ogłoszenia do „Rozwoju” przyjmuje wyłącznie **Centralne biuro ogłoszeniowe Związku prasy prowincjonalnej** — Zgoda № 1 w Warszawie.

OGŁOSZENIA: Przed tekstem lub w tekście 2 marki za tekstem 65 fenigów, nekrologi 1 marka za wiersz petitowy. Drobne ogłoszenia 10 fen. za wyraz. Najmniej 80 fen. Ogłoszenia zamiejscowe 10 procent drożej. Artykuły bez oznaczenia honorarium uważa Redakcja za bezpłatne. Można zamawiać „Rozwój”: w PABJANICACH u p. Groblińskiego, Nowy Rynek, Kiosk; w ZGIERZU u p. Lacha, Kiosk.

W obronie naszych kresów.

Warszawa, 8 września (PAT.) Komunikat sztabu generalnego wojsk polskich.

Front litewsko-białoruski: Na całym północnym i północno-wschodnim odcinku ataków bolszewicy bezskutecznie zajęte przez nas ziemie. Szczególnie silnie uderzył nieprzyjaciel

na odcinku Dźwińska, Krasławska i w rejonie Szos, z ciężkimi jednak stratami został odrzucony.

Front wołyński: Spokój.

W zastępstwie szefa sztabu generalnego
Haller, pułk.

Wieco w Warszawie.

Wczoraj odbyło się w różnych punktach miasta cały szereg wieców w sprawie plebiscytu w Warmji i sytuacji na Górnym Śląsku. Pojęto następujące rezolucje:

1) Ludność Warszawy zgromadzona na sejmie bez względu na swą przynależność partyjną wyraża braciom swym w Prusach Królewskich i Książęcych oraz górnoślązkom gorące żądanie za jej wzruszającą miłość Ojczyzny i słabeje, że nie zostawi ich wrogom na wynadobwienie. 2) Plebiscyt w Warmji uważa za zrywkę uwłaczającą nieprzedawnionym prawom narodu. Jeżeli ludność tamtejsza ma w myśli aktami pokojowego przez głosowanie wyrazić swą niezłomną wolę należenia do Polski, winien niezwłocznie ustać terror pruski, jako też usunąć

się powinni z obszarów objętych plebiscytem władza i wojska najezdnicze. 3) Gwałty pruskie popełniane na bezbronnej ludności polskiej na ziemiach byłego zaboru pruskiego piętnuje wobec całego świata cywilizowanego. 4) Warszawa obiecuje być nazawsze matką swych dzieci dotąd ciemiężonych, zasyła im serdeczne pozdrowienia i zapewnia, że nie zapomni o nich nigdy tak w złej jak i dobrej godzinie. 5) Zebranie domaga się, aby dać możliwość ludności ochłonać z teroru pruskiego po usunięciu władz pruskich i ustanowienie administracji przez ententę. Zebrani odwołują się do prezydenta ministrów oraz do marszałka Sejmu o zwrócenie się do ententy z przedstawieniem odroczenia na 2 lata plebiscytu w Warmji.

Po przewrocie w Europie.

Przebieg między Rumunią i Koalicją. Stany Zjednoczone usiłują zważyć traktat pokojowy. Ameryka zapowiada zmniejszenie dostaw zboża.

2 poprawki traktatu pokojowego.

Waszyngton, 8 września (PAT.) Komisja Senatu do spraw zagranicznych uchwaliła ogółem zastrzeżenia i 38 poprawek do traktatu pokojowego. Podczas gdy senator Lodge liczy na wyjęcie wszystkich tych zmian, senator Chittenden zapewnia, że demokraci będą mieli dość siły, aby wszystkie te wnioski na plenum odrzucić.

Traktat z Węgrami.

Paryż, 8 września (PAT.) Traktat z Węgrami jest już naogół gotowy i będzie doręczony w Budapeszcie utworzony zostanie stały rząd.

Koalicja i Rumunja.

Wiedeń, 8 września (PAT.) Koalicja wstrzymała wszelkie transporty do Rumunii. Transporty zawierały amunicję, która miała być wyładowana dla wojsk rumuńskich znajdujących się na froncie nad Dniestrem. Powodem wstrzymania transportów ma być okoliczność, że do Paryża nadeszły wieści, jakoby

wśród wojsk ujawniła się skłonność do bolszewizmu. Nadto rada 5-ciu miała być zdania, że wstrzymanie dowozu amunicji wpłynie na zmniejszenie niepszychylnego usposobienia Rumunii względem Serbji w kwestji Banatu.

Na ostrzu noża.

Paryż, 8 września (PAT.) Według wiadomości podanej „Petit Journal” odnośnie do odpowiedzi Niemiec na notę ententy w sprawie zniesienia paragrafu 61 konstytucji niemieckiej rada najwyższa zajęła stanowisko, że w kwestji żądanej pod żadnym warunkiem nie ustąpi ani też nie zgodzi się na żadne modyfikacje swego żądania.

Niepotrzebne trudy.

Wiedeń, 8 września (PAT.) Najwyższa rada zajmie się w poniedziałek odpowiedzią na notę niemiecką w sprawie zniesienia par. 61 konstytucji niemieckiej.

Rachunki za wojnę.

Paryż, 8 września (PAT.) Minister skarbu Klotz oświadczył, że Niemcy w ciągu 36 lat bę-

da miały zapłacić Francji wraz z procentami 463 miliardów franków.

Podpisanie pokoju z Austrią.

Wiedeń, 8 września (PAT.) Najwyższa rada wyznaczyła już termin do podpisania traktatu pokojowego z Austrią. Podpisanie odbędzie się w środę, 10 bm., o godz. 11 przed południem.

Wizyta.

Nauen, 8 września (PAT.) Do Hamburga przybyła flota amerykańska, składająca się z kilku krążowników amerykańskich oraz krążownika angielskiego.

Niemiełe perspektywy.

Nauen, 8 września (PAT.) Stany Zjednoczone zawiadomiły międzysojuszniczą radę ekonomiczną, że zmuszone będą zmniejszyć dowóz ilości zboża, który ma być dostarczony Europie.

Prowokacja.

Gieszyn, 8 września (PAT.) Czesi rozpowszechniają w Zagłębiu Karwińskim następującą pogromową odezwę: „Rodacy, jesteśmy sprzedani. Urzędy są przekupione. Zostają polscy żydzi, którzy nas przez 5 lat obdzierali. Protestujące wiece nic nie są warte. Żydzi śmieją się z nas. Musimy wypędzić ich sami. Przygotujcie wszystko na dzień 6 września. Tego dnia nie śmiecie tu pozostać, ani jeden polski żyd. Ten, który tu pozostanie, albo się schowa, tego wybijcie pałkami. Nie bójcie się. Przeciw nam nikt nie śmie wystąpić. Nie będziemy kraść, ani łupić, tylko wypędzimy złodziei, aby nas nieokradali. Nie chodźcie już na żadne wiece, nie wierzcie urzędowi, tylko zróbcie sami porządek. 6-go września rano zaczynamy.

Zaznaczyć należy, że w Zagłębiu Karwińskim żydów wcale nie ma. Pod mianem żydów pojmują Czesi Polaków.

Czem zapłacimy?

Paryż, 8 września (PAT.) Z Londynem do noszą, że rząd Wielkiej Brytanji zamierza, począwszy od dnia 9 b. m., zadać zaliczek do 600 wartości wystanych towarów do Polski, Czechosłowacji, krajów bałtyckich, Finlandji i Jugosławji.

Niepokoje w Stryju.

Stryj, 8 września (PAT.) Z powodu natrączywego kolportowania przez wyrostków jednej z najbardziej polakożerczej niemieckiej gazety doszło tu do przykrych scen ulicznych między kolporterami, a publicznością polską. Miejscowe organizacje polskie wniosły do właściwych władz memorjały, domagające się zapobieżenia takim zajściom przez odebranie powyższej gazecie debiutu pocztowego.

Śmierć polaka.

Bruksela, 8 września (PAT.) Aeroplan prowadzony przez polskiego porucznika Marynowicza padł z wysokości 150 metr. Porucznik Marynowicz poniósł śmierć.

Nad Dunajem.

Sprawa Rumunii.

Paryż, 8 września (PAT.) Rada najwyższa oświadcza w nocy, którą sir Edward Clerck wiezie do Bukaresztu, że uważa Rumunię za swą sojuszniczkę, żąda jednak ewakuacji Węgier, zaprzestania rekwizycji, oddania przedmiotów zarekwirowanych do dyspozycji aliantów, celem równomiernego rozdziału między kraje, które mają być odszkodowane. Wreszcie żąda współpracy przy zaprowadzeniu porządku na Węgrzech.

Nieudana afera Kuna.

Budapeszt, 8 września (PAT.) Policja i prokuratura poczyniły usilne starania celem przygotowania rozprawy przeciw bolszewikom. Ogółem w więzieniach znajduje się 3,500 terrorystów,

W sprawie wydania Beli Kuna i jego towarzyszy przebywających w niemieckiej Austrii wystosowano do rządu austriackiego żądanie o wydanie ich.

Upadek Austrii.

Mauern, 8 września (PAT.) Wedle doniesień z Wiednia podkomisja koalicyjna pomocnicza, która będzie miała swą siedzibę w Wiedniu, będzie się składała w następujący sposób: Anglja, Ameryka, Francja i Włochy będą miały po 2 głosy przy głosowaniu; Czechosłowacja, Grecja, Polska, Jugosławia i Rumunia po 1 głosie. Zastępca Austrii będzie tylko wtedy wzywany na posiedzenia, gdy komisja uzna to za potrzebne. Nie będzie on miał jednak prawa głosowania.

Wiece.

Cieszyn, 9 września (PAT.) W Jabłonkowie w głównym mieście najbardziej wysuniętym na południowy zachód w kresowym powiecie Śląska Cieszyńskiego, a jednak najbardziej z całej Polski polskiego, liczącego bowiem polaków, rolników, robotników i górników od 95 do 100 proc. odbył się wiec, w którym wzięły udział tysiące ludzi.

Wiec powziął stanowczą i energiczną rezolucję domagającą się od konferencji pokojowej pozostawienia powiatu Jabłonkowskiego przy Polsce.

Kameleoni.

„Ukrainiec“ Margolin.

Wśród delegacji, wysłanej przez rząd Petlury do Paryża, znajduje się p. Margolin. Został zaproszony do udziału w delegacji celem demontowania informacji o krwawych pogromach na Ukrainie. Zaprzeczenie to okazało się bardzo potrzebnym dla polityki ukraińskiej. Przyjęcie przez p. M. udziału w delegacji jest wielce charakterystyczne dla polityki sfer żydowskich, które tylko w Polsce widzą swego wroga i rozsiewają za granicą fantastyczne pogłoski o rzekomych pogromach żydowskich w Polsce, nie wahają się zaś dopomagać do zaprzeczania wiadomościom o prawdziwych i okrutnych pogromach na Ukrainie.

„Litwin“ Rosenbaum.

Wice-minister litewski i działacz sjonistyczny Rosenbaum w wywiadzie z przedstawicielem biu-

ra prasowego ortodoksów oświadczył się w imieniu żydów przeciw przyłączeniu Litwy do Polski oraz przeciw plebiscytowi, którego wynikiem byłyby pogromy i rzezie nie tylko w miejscowościach plebiscytu lecz i w całej „Polsce i Galicji“.

Inteligencja żydowska — rzekł dalej — nie będzie miała znaczenia przy rządzie polskim, natomiast przy litewskim ma ona „szerokie pole działalności zarówno dla siebie jak i dla innych“.

„Polak“ Gelber.

Względem Polaków chłop podolski nie okazuje wrogich uczuć; plakaty rozlepiane we wsiach „Bij lackaha hada, gde jeho zdybajesz“, nie robią już na nim wrażenia. Przeciwnie, nie ludzkie obchodzenie się z jeńcami Polakami w koncentracyjnym obozie w Makowie, wzbudziło litość u chłopów, którzy ratują jeńców od głodowej śmierci. Pożywienie całodzienne składa się z ciepłej wody na wiśniowych liściach, którą dostają jeńcy dwukrotnie, w południe zaś otrzymują 7 funtów końskiego cuchnącego mięsa, lub fasoli przegnitłej na 150 ludzi. Naczelnikiem obozu jest znany kat z Galicji, major Kleez, pomocnikiem zaś żyd Gelber, student uniwersytetu krakowskiego. Z 1,500 jeńców połowa jest już ciężko chorych; kilkunastu, dzięki pomocy miejscowych włościan, udało się uciec.

„Anglik“ sir Szloma Samuel.

Według doniesień londyńskich wyśle rząd angielski specjalną misję do Polski, która ma przeprowadzić śledztwo w sprawie pogromów żydowskich. Na czele misji tej stoi Sir Stuart Samuel...

Obecny stan rzeczy w Rosji

Nowy rząd północno-rosyjski.

W Rewlu za sprawą Anglii — zawiązał się niedawno nowy rząd północno-zachodn. Rosji (która ma objąć gub. pskowską, nowogrodzką i petersburską). Na czele stanął Lanosow jako prezes ministrów, a generał Judenicz jest ministrem wojny i wodzem naczelnym sił zbrojnych.

Republika Estońska.

Nowy ten rząd „północno-rosyjski“ uznał w dniu 13 sierpnia niepodległość Estonii i zobowiązał się uzyskać w Paryżu, aby koalicyjna Rada Pięciu zatwierdziła tę niepodległość.

Wzajemnie za to Estonia zobowiązała się pomagać rządowi północno-rosyjskiemu tj. Judeniczowi w zdobywaniu Petersburga.

Uznanie niepodległości Estonii, — pociągnie chyba niewątpliwie za sobą uznanie niepodległości republiki łotewskiej (Kurlandja i Inflanty), a wywrze również silny wpływ na decyzję co do losów Litwy.

Petlura — i Ukraina.

Kto jest Petlura, który kilka misji wysłał do Polski, i co to jest petlurowska Ukraina? Telegram donosi, że między Petlurą a wojskiem polskim nastąpił już rozejm i rządki zawarł z Ukrainą jakiś nieznamy układ.

Petlura jest wodzem ukraińskich sił zbrojnych na prawym brzegu Dniepru. O liczbie tych wojsk krążą — kolportowane przez Petlurowców — bardzo przesadne wieści. Petlura walczył z bolszewikami i odnosił sukcesy, zajął niedawno Kijów: ale te postępy wojsk ukraińskich należy głównie przypisać akcji gen. Denikina. Pod jego to naporem bolszewicy opuścili prawobrzeżną Ukrainę, a Petlura eskontował jeno dla siebie te wydarzenia.

Wojska Petlury wobec ludności polskiej aż do niedawna zajmowały wrogie stanowisko. Czy zmieni się ono teraz, zobaczymy.

Zaznaczyć należy, że Petlura utrzymuje stałe stosunki z Berlinem. Bawi tam od roku jako szef poselstwa ukraińskiego Dr. Porsch, adwokat z Kijowa. Rozporządza on z łaski rządu niemieckiego znacznymi funduszami. Z czasów hetmana Skoropadskiego Niemcy pozostały dłużne Ukrainie 500 milionów marek za środki żywności. — Na poczet tej kwoty wypłacono Porschowi sto milionów marek. Nadto w Berlinie drukują się „hrywny“ ukraińskie w ogromnych ilościach. Komunikacja między Berlinem a Kamieńcem Podolskim (i przewóz „hrywnien“) odbywała się aeroplanami — olbrzymami, z których jeden spadł niedawno pod Katowicami.

Jaki los czeka „Ukrainę“? niewiadomo. Rosja nigdy nie zgodzi się na oderwanie Ukrainy. Ukraina będzie zapewne autonomiczną prowincją w obrębie wielkiej Rosji, albo państwem związkowym.

Denikin i Kołczak.

Generał Denikin uznał niedawno Kołczaka

Tyle pisma londyńskie. Jeżeli sir Stuart ma nadzieję, że i gościnnieść i cierpliwość polska są bezgraniczne, się grubo myli.

Z tą „misją“ przeprowadzającą nowe śledztwo możemy sobie postąpić już bezceremonialnie.

I tak dalej idą francuzi, włosi, serbowie, rosjanie i t. d. Nie mamy jedynie „odpowiednich“ przedstawicieli Palestyny.

Z. Lieber. Veto“.

Jak się marnuje miliony ze skarbu polskiego.

„Trybuna Polska“ ze Lwowa donosi: Jak wiadomo, poseł Rączkowski postawił w Sejmie demagogiczny wniosek o przyznaniu 10,000,000 koron, wyraźnie 10 milionów, zapomogi dla powiatu gorlickiego, dotkniętego częściowo klęską oberwania chmury. Sejm przeszedł bezkrytycznie za wnioskiem demagogicznym i zapomogę w tej wysokości uchwalił.

Uzyskawszy tę zapomogę, zaczęli ludowozgrupowani koło „Piasta“ rozmyślać nad tym, jakby to najlepiej rozdzielić zapomogę, i w celu zakupili za półtora miliona koron sprzęt dla Gorliczan i to tak licząc że nie nadających się do użytku z którymi krajowy Urząd Odzieżowy poprostu nie wiedział co ma zrobić.

W Gorlicach śmieją się z tego wszystkiego w kufak.

Jeśli już przyznano tak wysoką subwencję to należało jej użyć na złagodzenie istoty szkód przez powódź wyrządzonych, a więc kupno żywności i ziarna na zasiew, na odbudowę zerwanych mostów, na naprawę zniszczonych dróg, na regulację i obwałowanie potoków górskich, zwłaszcza potoku Stróżówki.

Zamiast tego wszystkiego przysłano pludry papierowych za 1 i pół miliona!

I jak to może być?

Już piąty rok miasto Gorlice leży w zachu, obrócone w perzynę armatami i strasząc pożarem, a nic się obecnie nie robi, aby je odbudować. Już piąty rok liczne gminy powiatu gorlickiego znajdują się w tym samym stanie.

Dotychczas jednak Skarb polski na ten cel nie dał ani halera.

Ileż to domów chłopskich można odbudować za 10 milionów?

Jest w tem wszystkim jakaś komedia polityczna, jakaś maskarada!

Przedewszystkiem sposób oszacowania szkód przez powódź zrzadzonych.

„wierzchownym prawicielem“ Rosji, a sam został przezeń mianowany głównodowodzącym pułku południowego.

Denikin odniósł w ostatnich tygodniach znaczne sukcesy w walce z bolszewikami. Front jego sięga od Donu prawie pod Kijów. Wprawdzie bolszewicy utrzymali chwilowo naprzeciwko Denikina, ale już z początkiem sierpnia zaczęli się przygotowywać do opróżnienia całej prawobrzeżnej Ukrainy (t. j. gub. chersońskiej, kijowskiej, podolskiej i wotyńskiej), obecnie nastąpiło.

(Wiadomość, że „Ukraińcy“ zajęli Odesę należy do rzędu samochwalnych blag Petlurowców, puszcanych za granicą: Odesę zajął nie tylko jakiś oddział Denikina, albo kooperujący z nim Grigorjew, ale nie Ukraińcy, których w Odesę wcale nie było).

Kołczak, który w kwietniu podjął przeciw bolszewikom wielką ofensywę i zbliżył się do Wołgi, doznał porażki i musiał cofnąć się. Bolszewicy wysłali przeciw niemu najpierw swoje wojska. Ale Kołczak cofnął się tylko do północnego skrzydła i w centrum, natomiast na południu wciąż trzyma się w pobliżu Wołgi okolicach Samary.

Kołczak i Denikin gotują się niewątpliwie do akcji przeciw Moskwie. Bolszewicy zdają się być w pełni sprawy z groźnej sytuacji i wysyłają siły, aby odeprzeć tych wrogów. Ale krzesła armie znajdują się pono w rozkładzie i brak żywności.

Rozpatrzywszy się w całej sytuacji, widzimy

Przywiózł poseł Rączkowski d-ra Gąteckiego ze sobą, obaj urządzili sobie wycieczkę półdzinną automobilem do kilku gmin, zabawili się w rzeczoznawców (!) i oszacowali szkody... i 10 milionów.

Za parę dni w Sejmie już była subwencja chwalebna.

Pośpiech iście amerykański!

Chodziło o to, aby Rączkowski mógł się spec wyborców pochwalić, iż jest siewcą milionów.

Tych 10 milionów, to fundusz wyborczy Rączkowskiego, mający mu skaptować wyborców przy zbliżających się wyborach.

Kupowali niegdyś głosy wyborcze także konserwatyści, ale byli na tyle uczciwi, iż czynili to z własnych funduszy.

Rączkowski jest sprytniejszy i czyni to samo funduszy państwowych.

Zwracamy uwagę ministra Bilińskiego na lekkomyślne szafowanie groszem publicznym.

KRONIKA.

— Rozwój poezji.

Od 5 września r. b. poczta przyjmuje listy, kłaki i odkrytki zwyczajne i polecane adresowane do Rzeszy niemieckiej. Listy te powinny być w stanie otwartym, nie zapieczętowane.

— Z Muzeum Nauki i Sztuki.

Z dniem 1-go września Muzeum otwarte jest dziennie, nie wyłączając świąt od 4-ej do 7-ej poł. Bilety wejścia pozostały niezmiennione: dorosłych 20 fen., dla uczącej się młodzieży dzieci 10 fen. Muzeum nabyło ostatnio okazały ór motyli i owadów egzotycznych wzorowo selekcyonowanych. W dziale pamiątek wojennych uzupełniono kolekcje bonów, medali i maskrytów.

W dziale fizyki funkcjonują sprawnie: telegrafy Morsego i bez drutu, promienie Roentgena ewki świetlne.

W październiku Muzeum urządzą wystawę wzorów tkanin i desenii o motywach swojskich. Wstał Komitet Wystawowy, który odbył już kilka posiedzeń. Ministerstwo Kultury i Sztuki czekało w tej sprawie poparcie. Prace na wyprawę zaczynają już artyści nadsyłać.

Z Krakowa nadeszły tkaniny i wzory wywione sposobem pisankowym, pod kierunkiem t. mal. prof. Buszka, a także zabawki wykonane przez dzieci w Warsztatach Krakowskich myślu art. mal. Stryjeńskiej. Na ostatnim posiedzeniu Zarządu skooptowany został do Zarządu prof. Szepletowski ze Zgierza.

— „Pan Tadeusz” w kinematografie.

W najbliższym czasie wystawiony będzie

dokoła państwa Trockiego i Lenina zacieśnia coraz bardziej pierścien przeciwników:

Na dalekiej północy pod Archangielskiem Anglicy podjęli energiczną akcję, Anglicy również przygotowali atak na Petersburg, zniszczyli flotę rosyjską pod Kronstadtem.

Dalej wojska Judenicza i republiki estońskiej zagrażają bezpośrednio Petersburgowi.

Wspaniała ofenzywa polska wyparła bolszewików już za Berezynę. Od południa atakuje lura i Denikin, od wschodu Kołczak. „Times” donosi, że na front uralski Kołczaka przybyło ońcem lipca także 150,000 Japończyków z lkim materiałem technicznym.

Wszystkie te działania świadczą, że koalicja tanowiła wymierzyć niebawem druzgocący i przeciw bolszewikom. Akcja dokonywa się awdzie z pomocą wojsk koalicyjnych, ale wnie siłami własnymi Rosji, następnie Polski i Japonii. Z tego należy nam wyciągnąć polityczne wskazania.

Zadanie obalenia bolszewizmu nie jest jednak łatwe ze względu na ogromne obszary istnienia i ze względu na siłę wojsk bolszewickich, które zozpaczliwie się będą broniły. Według „Timesa” bolszewicy wystawili 15 armij, z tych na różnych frontach walczy 480.000 ludzi wewnątrz kraju rozlokowano 700.000 sznogwardyjców celem zapewnienia posłuchu wieckim rządowi. W całej Rosji jednak wroć i rewolty przeciw sowietom są w miastach porządku dziennym. A generał „Głód” będzie i razem sprzymierzeńcem w walce przeciw sowietsom Moskwy.

„Ilustr. Kurj. Krak.”

w jednym z miejscowych kinematografów „Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza, jako zdjęcie kinematograficzne. Cała akcja ujęta jest w 5 aktów.

W „Panu Tadeuszu” występuje na filmie kilkaset osób, a główne role spoczywają w rękach najlepszych artystów polskich.

— Sprostowanie.

Sekcja śpiewaczo-dramatyczna Resursy rzemieślniczej złożyła na „Czerwony Krzyż” 1,500 mk., a nie 15 mk. jak to mylnie wydrukowano w Nr 236 „Rozwoju”.

Odezwa.

P. B. Fichna, poseł N. Z. R., wydał odezwę, w której demaskuje stanowisko P. P. S., która jako jedyny argument uznaje siłę pięści. Przytaczamy niektóre wyjątki z odezwy:

Jako przedstawiciel ludu pracującego — robotniczej Łodzi i okolicy — poddaję pod sąd całego uświadomionego proletariatu polskiego i niezależnej opinii społecznej fakt potworny, w wolnej Rzeczypospolitej Polskiej niebывały.

Wolność słowa i swoboda zebrań, jako podstawy życia parlamentarnego; godność człowieka i obywatela i godność poselska, jako szczytne ideały i wytwory naszej kultury, zostały pogwałcone. A uczynili to ci, którzy w świecie całym mieniają się pionierami walki o wolność i swobodę jednostek, grup społecznych, narodów, ludzkości całej. P. P. S. we Lwowie do walki o poglądy polityczne i wpływy wprowadziła nową metodę: kij, pięść i obelgi.

Socjaliści z góry na ten wiec się przygotowali. Jeszcze przed oznaczoną godziną przyszedł do sali gromadą z kijami, a po zagajeniu wiecu rozpdzielili członków N. Z. R. pięściami, pałkami, dotkliwie poturbowali maie, posta robotniczego i — wiec gwałtem opanowali.

Tak zaprezentowała swoją siłę fizyczną we Lwowie P. P. S.

W praktyce zastosowała wynalezioną przez siebie i stosowaną z zupełnym przez bolszewików w Rosji skutkiem metodę. Gwałtem i terorem, krzykactwem i poniewieraniem godności ludzkiej postanowiła budować przyszłość proletariatu polskiego. Pięścią i kijem przemówiła do mas robotniczych i to wszystko stało się w wolnej Rzeczypospolitej, w momencie budowania Polski ludowej, państwa pracy.

Stwierdzam na tem miejscu tylko jedno: kto tak argumentuje, jak P. P. S. we Lwowie, ten najniższe i najpodlejsze instynkty człowieka-zwierzęcia wykorzystuje, plami siebie, gubi to, co najszczytniejsze — kulturę.

Niechaj więc o tem, co się we Lwowie dnia 2 września stało, wyda surowy i sprawiedliwy sąd cały uświadomiony proletariat polski. Niechaj zainteresują się tą sprawą postowie robotniczy i ludowi w Sejmie, bo działo się to wszystko w obecności i pod komendą lwowskiego posta socjalistycznego, p. Hausnera.

Może po tak gorzkiej nauce N. Z. R. przestanie zezować ku P. P. S., co mieliśmy sposobność stwierdzić podczas ostatniej sesji Rady miejskiej, gdzie bezsensowną odezwę do robotników P. P. S. podpisali i przedstawiciele N. Z. R.

Zajścia w Piotrkowie.

Jak to już donosiliśmy, Piotrków przechodzi ósmy kryzys aprowizacyjny. Nawet chleba dostać nie można. Skutkiem czego wybuchły strajki w wielu zakładach przemysłowych, po mieście doszło do szeregu manifestacji. Ubiegła sobota była b. burzliwa. Urządzono tutaj pochód paskarzy, których wyciągano ze sklepów, i prowadzano po mieście z odpowiednimi odznakami i czerwonymi twarzami.

W pochodzie uczestniczyło bardzo wiele ludności, a prowadzono głównie rzeźników i właścicieli wędlinarni, piekarzy oraz szewców i krawców.

Wobec wrogiego nastroju tłumu wezwano wojsko w celu rozproszenia manifestantów, które z trudem mogło odbić pędzonych przed tłumem sklepikarzy i tłum rozpędziło.

Komunikaty.

Ogólne Zebranie.

Ogólne Zgromadzenie Chrześcijańskiego Związku Woźniców i Stangretów odbędzie się w sali domu Ludowego w środę dnia 10 września o godz. 7 wieczorem. Zarząd prosi wszystkich członków o punktualne przybycie. 196

Dla czego?

Dla czego Wydział Surowców Wojskowych do tej chwili nie reaguje na wezwanie inż. Kosińskiego aby ujawnić nazwiska szpiegów i agentów niemieckiego „Kriegsrohstoffstelle”?

Czy czeka likwidacji — aby społeczeństwo zapomniało?

Z SUWALSZCZYZNY.

„Echo Grodz.” pisze:

Zostaliśmy zawiadomieni o niesłychanych gwałtach, jakie się dzieją ze strony litwinów w Suwalszczyźnie, świeżo objętej przez wojska nasze, z szeregu nadużyć notujemy następujące wołające o pomoc natychmiastową:

1) Wyszedł oficjalny rozkaz od władz litewskich zaareztowania wszystkich obywateli polaków i zniszczenia majątków, jak obywatelskich tak i włoścjan polaków.

2) W Sejnach zamordowano pana Kunata, właśc. majątku Krasnogrrody, wylupiwszy mu przedtem oczy i obciąwszy język i aptekarza Domostawskiego.

3) We wsi Bereśniki ludność skatowano / zabrano wszystkie krowy.

4) P. Kamile Domańską, młodą pannę w majątku Kraśnik skatowano i wywieziono bez śladu.

5) Milicję kowieńską zamieniono przez Niemców.

Bandami litewskimi dowodzą dawniejsi oficerowie rosyjscy i niemieccy, lud podburzają księża litwini, z których najwięcej wyróżniają się Gątecki i Indwirszyz z Lejpun.

Ludność w rozpacz woła o pomoc do rządu polskiego, odpowiednie kroki uczyniono.

Fabryka lokomotyw.

„Kurj. Zagl.” donosi: Jedną z największych połączeń naszego życia gospodarczego jest brak taboru kolejowego, a przede wszystkim lokomotywowego. Brak ten jest tem dotkliwej odczuwany, że w Polsce nie było dotąd ani jednej fabryki lokomotyw. Luka ta będzie obecnie wypełniona dzięki powstaniu Spółki Akcyjnej pod nazwą: „Fabryka Budowy Lokomotyw w Polsce”, z inicjatywy pp.: Piotra Drzewieckiego, Władysł. Jechalskiego, Stanisława Karłowskiego i Leopolda Wellisza. Dla przyspieszenia fabrykacji lokomotyw, Spółka zamierza oprzeć swą działalność na ścisłym współpracownictwie z największymi w Polsce zakładami kotłarskimi Towar. Akcyjnego „W. Fitzner i K. Gamper” w Sosnowicach, mającymi doświadczenie w budowie kotłów lokomotywowych i mogącymi już obecnie wykonywać inne części lokomotyw. Dzięki temu Spółka będzie w stanie rozpocząć produkcję lokomotyw w znacznie szybszym czasie, niż w razie konieczności budowy wszystkich części w nowo wzniesionej fabryce.

Obecnie Spółka pertraktuje z rządem co do obstalunku na lokomotywy. W razie szybkiego ukończenia pertraktacji budowa nowej wielkiej placówki pracy rozpocznie się jeszcze w bieżącym roku.

Odpowiedź Redakcji.

Przedwojennemu czytelnikowi. Proszę należy skierować do tego urzędu pocztowego, do którego Pan chce wstąpić.

Żadamy energicznej walki z łajdactwem!

AKWIZYTOR 1982 2
zdolny, znający klientelę, do zbierania ogłoszeń do pism miejscowych, zagranicznych do wydawnictw własnych oraz rządowych **POSZUKIWANY**
przez Tow. Akc. „Reklama Polska“.
Tylko pierwszorzędne siły zechcą składać oferty do Filji Łódzkiej T-wa, Piotrkowska 84 (Biuro Gersdorfa).

Pierwszorzędny Krawiec Wojskowy
SZ. WEKSLER, Piotrkowska 32
ma na składzie wielki wybór towarów dla wojska oraz gotowych bekiesz na futrze. 1762wn2
Geny przystępne.

Atrament szkolny, biurowy, kolorowy
tusze, gumę do sklejanja, pastę do obuwia, poleca
Marjan Wacław Gliński
Łódź, ul. Sienkiewicza 34. 1706 3

Fabryka Lemoniady
B. FICE
St. Zarpewska 33 37.
Fabryka czynna — przyjmuje obstatunki i rozsyła lemoniadę po mieście. 1932:2

HALKI
REFORMA 50.
z szanclkami razem
Koszule damskie 32.50, 26.50
Majtki 52 — 23 —
Kołnierze 8 — 7.50
Fartuszek 15.50
Ręczniki 11 —
Stanieczki 11.50
Pianka w wszystkich kolorach 10.25
Szmaczki i Roznor, Łódź, Piotrkowska 100.

NA WYPLATE
towary damskie, męskie, dziecięce, obrusy i kołdry
Ch. Markowicz i S-ka
Piotrkowska 37, w podwórzu 1830-3

SIENNIKI
z tkaniny papierowej, za mk. 13.30.
Hygieniczne i trwałe. Wysylam **POCZTA** po otrzymaniu pieniędzy.
UWAGA: 2 szt. Mrk. 25 — Gdyby się nie podobaly zwracam pieniadze.
Adres pocztowy **M. Dobrzyński, Łódź, Ceglinańska 19.**

Kupuje
GARDEROBE męską używaną jak również używaną
BIELIZNE męską i damską 1982:2
Kupuje również
SZALE KORONKOWE
Sklep Komisowy
Piotrkowska 160 (rog. Główny).

Dr. med. Z. Żołędziowski
asystent uniw. w Krakowie
przyjmuje w chorobach oczu od 5-4 1798 7
Panska 41.

Dr. K. Brzozowski
powrócił 1748 3
Piotrkowska 55.

Wydzierżawię
lub kupię przy cenie przystępnej **POLWARCZEK** z ogrodem i sadem, przytem kilka morgów łąki, dobrej ornej ziemi, ze dworkiem, stodołą, inwentarskim budynkiem i czworakiem dla służby — razem około 50-ta morgów ziemi. Oferty proszę składać sub „Ogródnik-amator” w redakcji „Rozwoju.” 1963:3

Drobne ogłoszenia:
Kupno:
Pierścionki stare, zużyte kupuje **Administracja „Rozwoju.”** 959-0
Kupię prywatnie dwa pianina i fortepian krótki niedrogo. Oferty do „Mercur”, Piotrkowska 82 sub „Instrument”. 6553-5
Sprzedaż:
A. A. A. A. Sukno-triko, odcięcia na uczniowskie i sportowe ubrania, kurtki i kożuski czysto-wełniane, 10-cwielciowej szerokości. (Nie zagraniczny lecz łódzki przedwojenny wyrób). Bardzo tanio, bo w mieszkaniu prywatnym. Kilińskiego 40 (Widzewska) m. 10, front II piętro front. 6559-10
A. A. A. Meble, różne sprzedam tanio. Łózka, materace, szafy, bielizniarki, otomane, kredensy, stół, krzesła, tremo, leżankę. Piotrkowska 261, m. 4, II piętro front. 6545-2

A. A. A. Szkoła kroju i szywania, ciał dyplomowanej uczennicy paryskiej akademii kroju Apolonji Kopydłowskiej. Łódź, Piotrkowska 154. Nauka kroju szycia, pasowania i modelowania za opłatą od mk. 10 miesięcznie. Uczennice otrzymuje świadectwa. Zapisy codziennie od 9-4. 6556-1

A. A. A. A. Obrączki ślubne, pierścionki, zegary, zegarki najtaniej kupić można: pierwszy polski sklep zegarmistrzowski-jubilerski, Brzezińska 10, Jan Placiek. **UWAGA:** przy sklepie zakład reparacyjny zegarmistrza-specjalisty Stefana Kąckiego z Warszawy. 6549-10

A. A. A. Meble solidnej roboty można najtaniej i najlepiej kupić tylko u Kilińskiego i Ciesielskiego, skład mebli nowych i używanych. Aleje Kościuski 39 (Spacerowa) przy Andrzejka. Całkowite urządzenie oraz pojedyncze meble. 6460-3

A. A. A. Najtańsza posazostek na męskie, damskie i dziecięce ubiory i palta. Bostony, szewioty, tuchkrepy, korty, wełny na palta, sukna, wełna i bawełna na bluski, suknie i kożuski, jedwabie, etaminy, batusy białe i kolorowe; caji i barchany, chustki. Prawie o 50% taniej niż wszędzie, bo w mieszkaniu prywatnym. Uwaga! dla kupców następstwa. Kilińskiego 40 (Widzewska) fr. II p., m. 10. 6158-nw68

Szafa, łózka, stół, krzesła, zegar, gramofon, sprzedam. Aleja Kościuski 26 m. 4. 6521-w2

Meble z kilku pokoi, fotel wygodny sprzedam. Piotrkowska 180-9. 6429-3

Belki żelazne (tretry) profil B № 23 i 28 do sprzedania okazynie w biurze Jan Szopiński i S-ka, Ceglinańska 85. 6507-wen3

Bielizniarka i stół do sprzedania. Lipowa 76 m. 5. 6545-2

Dom do sprzedania drewniany, 10 mieszkań, ogród owocowy, przed Karolewem, Nowe-Sady № 17. 6489-2

Do sprzedania maszyna do szycia wpuszczana i jedna zwyciężajna firmy Singer. Wiadomość u Tona, ul. Konstantynowska 70. 6558-13

Do sprzedania 8 morgów dobrej ziemi pod Łodzią. Wiadomość Piotrkowska 127, skład win. 6516-2

Elektromotor 34 HP. Siemens, nowy, sprzedam. Reflektanci zechcą podać adres w administracji gazety pod „300”. 6527-w2

Fortepian do sprzedania krótki w dobrym stanie i garnitur salonowy bardzo mało używany i stóp do studni. Przędzalniana 3. 6515-3

Materiały piśmienne poleca Feliks Potz, ul. Sienkiewicza 35. Introligatornia przyjmuje wszelkie roboty. 1892-wa3

Meble bardzo tanio do sprzedania. Wiad. ul. Miłska 32 m. 22. 6529-3

Meble solidnej roboty sprzedaje zakład meblowy, Karkut, ul. Piotrkowska 44. Tamże potrzebny stolarz meblowy. 6560-3

Meble nowe i używane sprzedaje po cenach najniższych. Orla 25, stolarnia. 6108-10

Motocykl najnowszej konstrukcji N. S. U. 1914 roku. Mode do sprzedania. Szosa Pabjanicka, stacja Rokicie, u rzeźnika Zychla. 6417-pn5

Oddam na własność dziecko, chłopczyk niechrzestzony, mający 2 tygodnie. Ul. Lipowa 84 45. 6555-2

Są do sprzedania meble z jasnego dalnego pokoju dębowe oraz pianino. Ulica Szara, № 15 m. 17 (przy Rzgowskiej). 6550-wp 3

Sklep spożywczy do sprzedania. Przejazd 46. 6518-2

Sklep spożywczy sprzedam z powodu objęcia posady. Wólczańska 79. 6543-3

Sklep kolonialny do sprzedania w dobrym punkcie. Wiadomość w zakładzie stolarskim ul. Kilińskiego 85. 6530-3

Sklep spożywczy w dobrym punkcie z powodu wyjazdu sprzedam. Wiadomość: Kilińskiego 160. 6541-3

Sklep towarów kolonialnych i delikatesów, dobrze zaprowadzony, do sprzedania. Piotrkowska 175. 6402-2

Sprzedam za 275 marek zupełnie mało używaną centryfugę „Diabolo” na 120 litrów. Główna 65, I piętro. 6484-2

Sprzedam chomonta używane. Radwańska 57 m. 12. 6517-2

Sypialnię, stołowy, tudzież rozmaite pojedyncze meble i maszynę do szycia z powodu wyjazdu wyprzedaje. Gustaw Meyerhoff, Zgierz, Długa 10. 6519-3

Szmelc miedziany, mosiężny, rtęzuguss, metal biały i inne metale sprzedaje biuro techniczne. Jan Szopiński i S-ka, Ceglinańska 85. 6505-sp44

Ważne dla pp. przedsiębiorców! Sprzedam cały komplet maszyna stolarskich, motor elektryczny na 7 i pół konia oraz drzwi i okna nowe. Ul. Podleśna 26. 6400-2

Zakład fryzjerski dobrze prosperujący, egzystujący 22 lata, z powodu wyjazdu do sprzedania. Oferty proszę składać w administracji pod „Zakład”. 6497-2

Różne:

A. Nanczycielki, freblanki, wybiorniki; biuralistki (6w), kasjerki, ekspedjentki; rządów-agronomów, pisarzy, gospodynie poleca Pierwszorzędne Biuro pedagogiczno-rekomendacyjne Ludwińskiej, Piotrkowska 109. 6535-7

A. kuszerka Drzymałowa przyjmuje. Piotrkowska 225. 4604-nw4

A. kuszerka M. Nowakowska Amleszka obecnie Dzielna 34 m. 18. 6529-10

A. kuszerka Marja Kubicka przyjmuje. Ul. Piotrkowska 199 m. 14. 5777-pw5

B. iuralista poszukuje zajęcia biurowego lub też miejsca inkasenta na miejscu lub na wyjazd. Łaskawe oferty do Rozwoju pod „Inkasent”. 6530-2

G. arniturey, palta, okrycia, suknie, bieliznę, obuwie i t. p. przyjmuję do sprzedaży sklep komisyowy Feliksa Potza, Sienkiewicza 35. 1895-ws5

G. orsety „Renoma”. Przeróbki, naprawy, pranie gorsatów. Ul. Główna 17 m. 2. 6520-p.w10

K. asjer polak, w większym majątku oraz działach przemysłowych od kilkunastu lat pracujący na posadzie, w silnym wieku, włada językiem polskim i niemieckim, pragnie zmienić posadę. Adres: M. Proń, Kraków, Szwedzka 12. 6523-3

M. aturzystka udziela lekcji e-fektowniejsze przyjmie posadę nauczycielki w szkole. Ul. Przejazd 48 m. 21. 6552-3

M. aszynistka poszukuje posady. Oferty z warunkami składać u zawiadowcy przechowalni bagażu ręcznego na stacji Łódź-Kallanka. 6525-3

M. odystka przyjechała z Warszawy, przyjmuje wszelkie roboty damskie, suknie, okrycia, przeróbki, dziecięce i bieliznę. Wykonuje sumiennie, po cenach przystępnych. Miasto Łódź, Srebrna 84. 6514-4

Ogródnik fachowiec z chlebami świadectwami, długoletnią praktyką w poważnych firmach, przyjmie posadę od 1 października. Oferty w Rozwoju pod „Fachowiec”. 6522-2

O d września rozpoczynam kursy kowity kurs francuskiej grupami, oddzielnie. Konwersacja. Polski zaniedbany. Pomoc. Muzyka. Zapisy codziennie 6-8. Kilińskiego 77. 6535-3

Poszukuje 15,000 marek na numer hypoteki. Oferty w Rozwoju pod „15000”. 6515-3

Potrzebny agent do rozwoju wód owocowych. Zgłaszać na Nowo-Zarpewską 24 fabryki. 6523-4

Student Pol. Warsz. — matematyk (Wyższe Kursy Pedagogiczne) w polskim, francuskim i niemieckim. Oferty sub „Matematyk” w administracji Rozwoju. 6537-3

Uczeń V-ej klasy gimnazjum szuka korepetycji I, II i IV kl. Oferty w Rozwoju pod „Gimnazysta”. 6514-3

Udzielam lekcji francuskiego. Przejazd 40 m. 15, front. 6523-2

Uczeń klas starszych udziela lekcji do klas: wstępnej, II. Oferty składać w Rozwoju pod „W. P.”. 6547-3

Umeblowany pokój dla solistów, go mężczyzny lub kobiety wynajęcia, ul. Składowa 15, od 8-1 g. 6590-2

Uczeń IV ej klasy Sz. Realskiej K. L. poszukuje korepetycji. Oferty Rozwoju „G. L.”. 6419-2

16000 rub. wypożyczone na numer hypoteki na 7% Kredytowe. Oferty proszę składać w administracji „18000”. 6577-nw

3 pokoje z kuchnią i ogrodem do wynajęcia. Przędzalniana 3. 6519-2

2 pokoje z kuchnią, z wyżywieniem, elektrycznym oświetleniem, od zaraz z całkowitym meblowaniem do wynajęcia. Tamże miękkie meble do sprzedania. Oferty w admin. sub „3 pokoje”. 6482-2

Zagubione dokumenty

A. nna Sztajer zagubiła paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6491-2

A. nna Miłkowska zagubiła paszport niemiecki wydany w Nowe-Chojnay. 6498-2

A. ntoni Strzelecki zagubił paszport polski wydany w Łodzi. 6491-2

G. rądek Józef zagubił paszport rosyjski i niemiecki wydany w Łodzi. 6502-2

J. ózef Kaczmarek zagubił paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6487-2

J. oanna Goc zagubiła paszport niemiecki wydany z gm. bota. 6543-2

J. an Pawliński zagubił paszport tymczasowy wydany z gm. Czastary pow. Wieluńskiego o akt ślubny. 6538-2

J. amenc Robert zagubił paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6571-2

M. arcinkiewicz Adolf zagubił paszport rosyjski wydany w pow. Lepel; zona i dzieci wyisane, metryki urodzenia i ślubne wyd. w pow. Lepel. 6496-2

M. racław Filipkowski zagubił kartę odroczenia, paszport polski wydany w Łodzi, świadectwo rosyjskie i książkę szkolną. 6541-2

M. agazyn 2 paszporty niemieckie wydane w Łodzi na imię rodziny Fruszyńskiej i rodziny osob. 6531-2

M. agazyn 2 paszporty rosyjskie niemiecki wyd. w gm. Srebrna na imię Mikolaja i Jozefa Lisieckich oraz Anny Lisieckiej paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6535-2